

- א. הלכה כחכמים, ששני כנים היו בהיכל (רמב"ם הל' עבודת יום הכפורים ד, ב).
 הכן שבהיכל נמצא סמוך הפתח שבין ההיכל לקדש הקדשים (כן מבואר מתוך דברי רש"י להלן נח:
 ד"ה מהיכן וד"ה ר"י הגלילי).
 ב. המפרשים נתנו טעם על כך שלא מצאנו וידוי על השעיר הנעשה בפנים, הואיל ועלה עליו
 הגורל לה', הרי זה גנאי להתודות עליו (עפ"י החוקוני פר' אחרי), או מפני שלא היתה בו סמיכה
 ואין וידוי אלא בשעת סמיכה (עפ"י שו"ת בנין שלמה מא).
 ולדעת האברבנאל היה מתודה על שעיר הנעשה בפנים כבשאר חטאות.

דף נד

- צא. א. עד היום הזה שבמקרא, האם משמעותו לעולם?
 ב. האם מותר ואפשר לראות את בדי הארון מבחוץ?

א. רבה פירש דברי התנאים שאמרו לשמוע מן הכתוב ויהיו שם עד היום הזה שהארון נגנז במקומו, כלומר
 שהוא נמצא שם לעולם. והשיבו בגמרא על כך והוכיחו שלשון עד היום הזה אין משמעותו בהכרח לעולם,
 ואף כשכתוב אצלו שם.
 המפרשים העירו על דברי רש"י בסוטה (מו:): שנקט כדברי רבה כאן, שמשמעותו לעולם. וכן
 נקטו בכמה ספרים [ע' פרי צדיק מטות סוף אות ב; באור הגר"ח קניבסקי שליט"א שקלים ו, א]. ואפשר שאין
 כלל אחיד בדבר (ע' בשפת אמת). ויש שכתבו לישב שהדבר תלוי במחלוקת התנאים והסוגיות
 (עפ"י נודע ביהודה תנינא או"ח פז).

ב. פירש רב יהודה, וכן שנו בברייתא: ראשי הבדים היו בולטים בפרוכת כלפי חוץ, אבל לא היו מקרעים
 את הפרוכת ויוצאים (ויראו ראשי הבדים... ולא יראו החוצה).
 ואמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולים לרגל, מגוללים להם הפרוכת ומראים להם את הכרובים שהיו
 מעורים זה בזה ואומרים להם: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה. ופירש רב נחמן, אף על פי
 שנאמר ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו – זה היה רק במדבר, אבל לאחר שהגיעו לבית עולמים
 אין הקפדה על כך [משל לכלה כל זמן שהיא בבית אביה – צנועה מבעלה, כיון שבאתה לבית חמיה –
 אינה צנועה מבעלה].
 הרש"ש צידד לומר שרב אחא בר יעקב שמפרש דברי רב קטינא על צורות הכרובים
 שבכתלים, אינו סובר כרב נחמן, ולדעתו יתכן שאסור להראות את קדש הקדשים.
 וממה שכתב מהרש"א יש לשמוע שעכ"פ בבית שני, לאחר שנתגרשה, אסור להראות. ונראה שאין זה מוכרח
 כי י"ל דוקא לגבי הארון שלא חזר בשני אסור לראותו, משא"כ לגבי הראיית קדש הקדשים.

דף נה

- צב. סדר הזאות הדם לפני ולפנים – כיצד?

נטל הכהן מזרק דם הפר ממזי שהיה ממרס, נכנס לבית קדשי קדשים ועמד בין הבדים והזה באצבעו כלפי
 הכפורת אחת למעלה ושבע למטה. ולא על הכפורת ממש אלא כנגדה, כמצליף המכה ברצועה (המתחיל
 מן הכתפים והולך למטה); אחת – מצדד ידו למטה ומזה כלפי מעלה (כאדם הזורק דבר מלמעלה למטה,

שנב

גב ידו כלפי הקרקע ומעלה אותה וזורק. ערש"י. ומר"ח נראה שמפרש באופן אחר. וע"ע במאירי, ושבע – מצדד ידו למעלה ומזה כלפי עובי הכפורת שכנגדו (ולפני הכפרת יזה שבע פעמים), וכולן נופלות לארץ. (מיתור הכתוב הקישו על – אחת למעלה) ללפני – (שבע למטה), מה 'לפני' לא עליה ממש אף 'על' – לא ממש).

א. מדברי רש"י (כאן ולהלן נו. ולעיל טו. וזבחים לח.) נראה שההזאות אינן במקום אחד אלא זו למטה מזו. ושאר ראשונים חולקים על כך (תו"י תורא"ש וריטב"א להלן נו. וע"ע בשפת אמת).
ב. נראה כשמוזה למעלה צריך שההזאה תעלה לכל הפחות למעלה מכנגד חצי הכפורת. וקרוב הדבר לומר כשמוזה כלפי מטה צריך שההזאות יעברו כנגד חצי הכפורת התחתון [ואפשר שדינים אלו משתערים כשהדם באויר ולא כשהוא עדיין באצבע. וצריך עיון] (עפ"י חדושים ובאורים. ע"ש. וע' בלשון ר"ח ומאירי).

ג. לפי דעה אחת בירושלמי, צריך שהדם יגיע על הכפורת (י"מ: דוקא בדם השעיר. עפ"י קרבן העדה). והרמב"ם (עיוהכ"פ ג,ה) כתב שמוזה קרוב לכפורת בטפח. [שמא אין כוונתו בסמוך לה טפח אלא כנגד הטפח כלומר כנגד עוביה, וכפר"ח].

כשהוא מזה מונה והולך: 'אחת, אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלוש...' דברי רבי מאיר. וכן סתמה משנתנו. רבי יהודה אומר: 'שתים ואחת, שלש ואחת...' – ואינם חלוקים אלא כל חכם אמר כפי מנהג הספירה במקומו.

ומה טעם נמנית הזאה ראשונה עם כל אחת ואחת? – רבי אליעזר אומר: שלא יטעה בהזאות. ורבי יוחנן דרש מן הכתוב (ולפני הכפרת יזה). ולדבריו אפילו בדיעבד אם לא מנה – לא יצא ידי חובתו, גם אם לא טעה.

א. לגרסת הירושלמי, רבי יוחנן אומר שלא יטעה. וכן פסק הרמב"ם. [אפשר שסמך על גרסת הירושלמי ופסק להלכה כרבי יוחנן. ויתכן שגרס כן גם בתלמודנו. או אפשר שמפני שהקדימו בגמרא דברי רבי אליעזר לרבי יוחנן, משמע שכאן הלכה כמותו. מפרשים].

ב. משמע שלכל הדעות מניית שבע שלמטה מעכבת, שאם לא מנה לא יצא גם אם לא טעה [וכן דרשו בתורת כהנים שבע פעמים (ולא שבע טיפין) – משמע שצריך למנות] (עפ"י רש"י). והמאירי נקט שהמנין אינו מעכב [וכתב שאף שאין נראה כן מהסוגיא, אפשר שדרך סוגיא נאמרה. ויתכן לפרש שלא נתכוונו בגמרא לומר שלא יצא ידי ההזאות אלא שלריו"ח חיסר מצות מנין ולר"א לא חיסר מעצם הדין, אבל אין נפקותא מעשית].

ג. פסק הרמב"ם (ג,ה) כרבי מאיר וכסתם מתניתין, שהאחת קודמת.

יצא והניחו על כן הוזהב שבהיכל. שחט את השעיר וקבל דמו. נכנס למקום שנכנס והזהב ככל הסדר הזה (ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. אחת למעלה בדם הפר למדו מדם השעיר שנאמר בו והזהב אתו על הכפרת – משמע אחת. ושבע הזאות למטה שבשעיר למדו מדם הפר שנאמר בו ולפני הכפרת יזה שבע פעמים).

יש מי שכתב שמנין הזאות דם השעיר אינו אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא לא הוקש לדם הפר אלא למעשה ההזאה (כאשר עשה) ולא לדיבור (עפ"י גבורת ארי נג: והוכיח מ"ככה יעשה' שבחליצה. ולכאורה נראה לפי דרשת התו"כ (בתו"כ) 'שבע פעמים' – ולא שבע טפין, מכאן שצריך למנות. פירוש, גילה הכתוב שכל הזאה תהא לעצמה וזה נעשה ע"י מנין המפסיק, וא"כ המנין שבכאן אינו דין ספירה לעצמו אלא מגדיר את ההזאות [וע"כ פשוט בגמרא שהוא מעכב ההזאות]. ונראה לפ"ז שמהתורה יוצא בכל סוג מנין, כל שהוא מסיים כל הזאה לעצמה. וע"כ מסתבר שגם הזאת השעיר הוקשה לענין זה).

צג. כמה שופרות היו במקדש ולמה היו משמשות?

שלש עשרה שופרות היו במקדש והיה כתוב עליהם: (1) 'תקלין חדתינ' – שקלים חדשים של שנה זו. מי שלא הביא באדר מביא בכל שעה שירצה ונותן לשופר זה]; (2) 'תקלין עתיקין' [למי שלא שקל אשתקד]; (3) 'קנינין' [המתנדב תורים, מביא מעות לשופר זה]; (4) 'גוזלי עולה' [למתנדב בני יונה]; (5) 'עצים' [המתנדב עצים נותן מעות לשופר זה]; (6) 'לבונה' [למתנדב לבונה להקטרה]; (7) 'זהב לכפורת' [למתנדב זהב, נותן מעות בשופר זה ולוקחים מהן זהב לכלי שרת הקרויים 'כפורי זהב'. רש"י]; (8-13) ששה שופרות שכתוב עליהם 'נדבה' [לקיץ המזבה. לכל בית אב המשמש יום אחד בשבוע היה שופר משלו. ותקנו לכל בית אב שופר כדי שלא יבואו לידי מריבה בשל חלוקת העורות. או כדי שלא יתעפשו המעות, ריבו להן שופרות (מנחות קז: חזקיה ור"ח)]. וזעירי אמר: כנגד פר ועגל ואיל וכבש גדי ושעיר. בר פדא אמר: כנגד הפרים והאילים והכבשים והשעירים והמותרות והמעצה (שם). ע"ע בפירוט במנחות קז].

לדברי רבי יהודה לא היו שופרות לקיני חובה, שמא נדע שמת אחד מהמביאים מעות לחטאת ונמצאו דמי חטאות המתות מעורבים בשופר, הלכך שני השופרות של 'קנינין' ו'גוזלי עולה' היו עולות נדבה בלבד. וחכמים (בשקלים ט, א) חולקים וסוברים ששופר 'קנינין' הוא של חובה; אחד עולה ואחד חטאת, ואילו 'גוזלי עולה' – עולות נדבה.

כמה ראשונים מפרשים 'זהב לכפורת' – ריקוע פחים ציפוי ל'בית הכפורת' דהיינו קדש קדשים עפ"י רמב"ם, ריב"א, ריטב"א).

דף נו

צד. א. הלוקח יין מהכותים ערב שבת עם חשכה ואינו יכול להפריש תרומות ומעשרות כעת – האם יש לו תקנה כדי לשתותו בשבת?

ב. מהו דין 'ברירה' שנחלקו בו התנאים?

א. הלוקח יין מבין הכותים ערב שבת עם חשכה [קודם שגזרו על שתיית יינם. או במטהר יינו. ע' בראשונים] ואין יכול להפריש תרומות ומעשרות כעת (כגון שאין לו כלים רש"י). או בין השמשות שאין מעשרים בו את הודאי. עפ"י תוס', עומד ואומר: שני לוגים [מתוך מאה] שאני עתיד להפריש – הרי הם תרומה. עשרה (לאו דוקא אלא מעט פחות. תוס') – מעשר ראשון. תשעה – מעשר שני. ומיחל (רש"י: מחלל. תוס': מתחיל. או: מוהל במים, כלומר שותתו שתיית קבע) ושונה מיד. דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרים.

מבואר בגמרא שרבי מאיר סובר 'יש ברירה'; אפשר לברר הדבר למפרע על ידי הפרשה שלאחר זמן. וגם אינו חושש שמא יבקע הנוד ולא יגיע לכלל הפרשה. והתנאים החולקים סוברים אין ברירה [ועוד טענו לרבי מאיר, גם לדבריך שיש ברירה, מדוע אינך חושש שמא יבקע הנוד].

א. כנזכר, לפרש"י יכול לחלל את המעשר-שני כעת הגם שלא הפרישו עדיין [ויש שפרשו בדעת רש"י שקבע מקום למעשר, בדרומו או בצפונו – לכן יכול לחללו. ריב"א. עתו"י]. אבל התוס' הוכיחו שאי אפשר לחלל מעשר שני כל עוד לא קבע לו מקום [וכן פסק הרמב"ם. מעשר שני ד, ז]. ועוד, אי אפשר לשתותו ע"י חילול ללא הפרשה כי כל שלא הגיע לבסוף לכלל הפרשה הרי זה טבל, אלא משייר את כל המעשרות ומפרישם לאחר השבת ואחר כך מחלל.

ב. כתבו תוס': מדובר בלוקח טבל ודאי [שהכותים חשודים על מכירת טבל לאחרים], אבל הלוקח פירות מעם הארץ, דין אחר לו: